

"Institutets" historia under Stockholms högskolas tid

Sammanställningar av Rolf Sundberg, april 2013

Harald Cramér vid Stockholms högskola från 1912

Detta avsnitt är dels hämtat från Högskolans terminsvis utkommande katalog, dels från Cramérs memoarer (1978): "Korta minnen från ett långt liv". Citat ur Cramérs memoarer är infogade i kursiv stil.

Ht 1912 börjar Cramér som student vid Stockholms högskolas naturvetenskapliga fakultet, främst intresserad av ämnena matematik och kemi.

Matematikämnet representeras då av:

Ivar Bendixson, prof. i matematisk analys sedan 1905, tillika rektor för högskolan (fr. 1911 till pensioneringen 1927). Föreläsningar av Bendixson över talteori väckte Cramérs intresse för primtalens egenskaper.

Helge von Koch, prof. i ren matematik sedan 1911

Gösta Mittag-Leffler föreläser fortf, efter eget bestämmande, lärare "över stat"

Marcel Riesz, docent, vistas i Ungern just ht -12, men var annars den lärare som hade störst betydelse för Cramér.

Två andra docenter (utan tjänst vid Sthlms högskola) och två amanuenser (licentiater).

Dessutom fanns Ivar Fredholm som professor i matematisk fysik.

Ht 1913 har Cramér blivit amanuens i biokemi vid biokemiska avdelningen, vilket betyder att han "biträder vid de biokemiska arbetena" (HC: *lång daglig tjänstgöring för 100 kr/mån*). Avdelningens föreståndare är Prof. Hans von Euler, och Cramér är den ende anställde. Han blir där ett läsår, som resulterar i flera publikationer med von Euler. Detta läsår föreläser Riesz över elliptiska funktioner. Det kommer Cramér också att göra några gånger. Hade Cramér tillfälle bevista föreläsningarna av Riesz?

Ht 1914, 31 okt, fullbordar Cramér sin Fil-kand-examen (3 betyg i kemi, 2 i matematik och 1 i mekanik). Marcel Riesz är anställd som amanuens i matematik och föreläser över differentialgeometri. 1915 måste Cramér göra militärtjänstgöring. Cramérs gode vän Einar Hille blir amanuens i matematik från vt -15.

Ht 1915 & Vt 1916: Riesz och Hille amanuenser i matematik. Riesz föreläser över bl.a. integralekvationer.

Ht 1916 blir Cramér amanuens i matematik. Cramér avlägger licentiatexamen 10/3 1917 och disputerar samma termin, 25/5 1917, på avhandlingen "Sur une classe the séries de Dirichlet" (51 sidor), som ger honom docenttiteln.

Ht 1917 har Riesz blivit innehavare av docentstipendium. Cramér är fortf. amanuens, men börjar vintern 1917/18 också tjänstgöra i Pensionsstyrelsen.

Årsskiftet 1918/19 söker och erhåller Cramér en befattning i Försäkringsinspektionen, genom Ivar Fredholms förmedling. Cramér skriver: *Jag hade redan börjat att intressera mig för sannolikhetsteori och försäkringsmatematik, och den nya befattningen ... gav mig anledning att fortsätta på den vägen. Jag fortsatte att föreläsa vid Högskolan, bl.a. om*

sannolikhetsteori, men slutade både i Beskow[skolan] och Pensionsstyrelsen. Under mitt arbete i Inspektionen fick jag en dag till uppgift att sätta mig in i ett arbete av Filip Lundberg, vars namn jag då hörde för första gången. Det gällde den matematiska riskteorin, och jag fick snart hålla föredrag därom i aktuarietidskriften.

Cramérs vetenskapliga intresse var nu delat mellan primtalsteori och sannolikhetskalkyl, med sina användningar i den försäkringsmatematiska riskteorin. Hösten 1919 besöktes Högskolan av G.H. Hardy, vilket blev mycket betydelsefullt för Cramér och sporrade hans intresse för analytisk talteori. Men å andra sidan, mot slutet av året blev Cramér erbjuden att bli aktuarie i Svenska Livförsäkringsbolaget, på den tiden ett av landets största.

Cramér skriver: Vid ett samtal med chefen där ... sade jag uppriktigt ifrån att mitt huvudintresse var vetenskapligt, och att jag hoppades på en framtid ägnad åt vetenskapligt arbete. Jag ville därför ha garanti för att få en hel dag i varje vecka ledig från mitt arbete i bolaget för att kunna syssla med matematik. Det beviljades utan svårighet, och från början av året 1920 blev jag bolagets ansvarige aktuarie och chef för dess aktuariebyrå med en personal på c:a 25 personer. ... Min första arbetsuppgift i Svenska Liv blev att leda en stor undersökning av dödligheten bland bolagets försäkringstagare och att med stöd av denna förbereda nya tekniska beräkningsgrunder för bolaget.

Sommaren 1922 fick Cramér och Harald Bohr, efter omfattande arbete, en Enzyklopädieartikel klar om analytisk talteori, och Cramér hörde Lindeberg berätta om sitt nya bevis för centrala gränsvärdesatsen (CGS), vilket stimulerade intresset för sannolikhetsteorin, som därefter allt mer tog över. I ett arbete i Aktuarietidskriften 1923 gav Cramér själv ett bevis för CGS med en mera exakt uppskattning av felgränserna än Liapounov givit ett par decennier tidigare.

Våren 1924 avled Helge von Koch, och om vad som sedan hände skriver Cramér följande:

För alla initierade framstod det som självklart att Riesz skulle kallas till hans efterträdare. Ett förslag härom framlades också av tre förnämliga matematiker, nämligen Bendixson, Fredholm och Phragmén, och enligt Högskolans då gällande stadgar hade förslaget kunnat omedelbart genomföras. Genom intriger av Mittag-Leffler, som ... alltjämt verkade det fördolda, kullkastades emellertid förslaget, och i stället kallades Uppsalamatematikern Torsten Carleman... hade kort förut blivit professor i Lund, där han vantrivdes. ... I och med hans utnämning lades en död hand över det matematiska livet i Stockholm, som under Riesz' ledning blommat så rikt. Nu kom Riesz till Lund efter Carleman, och då Bendixson några år senare avgick från sin professur, genomdrev Carleman en kallelse av sin Uppsalakamrat Fritz Carlson till Bendixsons efterträdare. Därmed var regimförändringen fullständig.

För mig personligen innebar detta en allvarlig omvälvning, därför att jag av en obetydlig anledning kommit att stå i motsatsförhållande till såväl de båda Uppsalamatematikerna som till deras skyddspatron Mittag-Leffler. ... [Cramér hade, i ett manuskript till Acta Math. några år tidigare, nämnt ett resultat av Wigert, som i själva verket Fritz Carlson hade visat redan före Wigert] ... Uppsalamatematikerna, som hade nära kontakt med Mittag-Leffler, retade upp honom mot mig, med påföljd att mitt manuskript refuserades och jag fick mottaga ett brev som närmast kunde karakteriseras som en bannlysningsbulla. För en ung matematiker var detta en djupt allvarlig sak, och än allvarligare tedde den sig, sedan först Carleman och sedan även Carlson trätt in som medlemmar av fakul-

teten vid Stockholms högskola. Jag fick ett välkommet stöd av min ledare och vän Hardy i England, och av kolleger och vänner inom den gamla matematiska kretsen i Stockholm, där de flesta liksom jag då verkade inom praktiskt försäkringsmatematiskt arbete. Det var där jag nu var hänvisad till att bygga upp en vetenskaplig framtid, sedan den rena matematiken syntes stängd.

Efter beskrivning dels av privatliv, dels av arbete med serieutvecklingar för att skärpa centrala gränsvärdessatsen, skriver Cramér:

Året 1925 markerade för oss också början till en helt ny utveckling, som gav nytt hopp efter det föregående årets katastrof vid Högskolan. I livförsäkringskretsar hade det länge funnits önskningsar att få till stånd en professur i försäkringsmatematik, och nu togs det upp planer på att realisera dessa önskningsar. Meningen var att man skulle få medel till en sådan professur genom att anlita överskottet i den fond, som bildats av försäkringsbolagens bidrag till kostnader för Försäkringsinspektionen. Det blev en långdragen procedur, då det fordrades beslut av så många instanser för att man skulle kunna ta pengar från fonden. Och sedan blev det dispyt om vart professuren skulle förläggas, vad den skulle heta, och vem som skulle förvalta fonden. Till slut blev det äntligen bestämt att det skulle bli en professur i försäkringsmatematik och matematisk statistik, förlagd till Stockholms Högskola, och då kom hela den ordinarie proceduren med utlåtanden av sakkunniga och Högskolans myndigheter, tillstyrkande av kanslern och utnämning av Kungl. Maj:t.

...

Den 24 juli 1929 kom min slutliga utnämning till professor i försäkringsmatematik och matematisk statistik. Därmed hade jag nått det mål, som jag så länge arbetat emot

...

För mig blev det nu att från hösten 1929 komma in i en helt ny verksamhet. Under 20-talet hade jag ju periodvis haft undervisning vid Högskolan, bl.a. som vikarierande Cramér slutar nu i Svenska Liv, men får i stället en central ställning som aktuarie i Återförsäkringsbolaget Sverige, de svenska livförsäkringsbolagens gemensamma organ för samarbete,

Relevant för ämnets och institutionens historia är också följande Cramér-citat.

I min egen fakultet hade jag under de första åren stora svårigheter att övervinna. Professorer i matematik voro nu Carleman och Fritz Carlson, och de hade fått stort inflytande över några av de äldre kollegerna. De hade motarbetat tillkomsten av min professur och velat få min utnämning uppskjuten, och gjorde nu svårigheter när det gällde för mig att få mitt ämne erkänt som ett självständigt examensämne. Efter åtskilliga stridigheter lyckades dock detta, med bistånd av några yngre medlemmar av fakulteten, och jag fick nu författa en studieplan för det nya ämnet, som vederbörligen godkändes av kanslern. Inom fakulteten fortsatte svårigheterna under åtskilliga år, men det bildades så småningom en grupp, som motsatte sig de båda matematikernas dominans och i sinom tid lyckades bryta den. ... Men det var inte förrän någon gång under krigsåren, som det blev klart att vår grupp hade ett starkt inflytande i fakulteten.

I ett annat stycke, om Nordiska matematikerkongressen i Stockholm 1934, då Cramér, Carleman och Carlson skulle samarbeta i organiserandet, karakteriserar han dem så här: Med Torsten Carleman hade jag ändå inte så svårt att komma till tals; han var envis och besvärlig men absolut rätlinig och därtill en genialisk matematiker, och hans attityd mot

mig var inte direkt fientlig. Det var däremot fallet med Fritz Carlson, en hal och intrigant person som så länge han levde motarbetade mig så gott han förmådde.

Några år i början, fram till ht 1932, hölls undervisningen i sal 3 på Kungstensgatan 45. Så här skriver Cramér om undervisningen under 30-talet:

Under de år, som professuren förberetts, hade det samlats åtskilliga studenter, som väntat på att den skulle komma i gång. Då jag hösten 1929 började min ordinarie undervisning, fick jag därför genast ett efter förhållandena stort antal åhörare. ... Jag föreläste under årens lopp om olika delar av sannolikhets teorien, försäkringsmatematiken och den matematiska statistiken. Snart började jag också hålla räkneövningar, som utvecklade sig till seminarieföredrag, av mig själv eller av eleverna. Det blev kanske både för mig och för dem den mest givande sidan av min undervisning, och på mitt initiativ organiserades redan tidigt "postseminarier" på någon restaurang, vanligen Metropol vid Odengatan. Själva föredragen hölls då i lärosal 3 i högskolans gamla byggnad vid Kungstensgatan. Och i en vers från den tiden heter det att "Metropol, det är det centrum, vartill trean utgör väntrum". Längre fram blev det också emellanåt seminarier hemma hos Marta och mig, vederbörligen åtföljda av postseminarier på ort och ställe.

Mer precist kan sägas att Metropol låg i hörnet Odengatan/Sveavägen, nuvarande Hard Rock Café. Det blev ännu närmare dit från institutionens nya hemvist i Odengatsbacken. Så här skriver Cramér:

Under mina första år som professor vid Högskolan hade jag varit hemlös, utan något rum för mig själv eller någon lokal för det lilla institutionsbibliotek, jag börjat bygga upp. Från hösten 1932 fick jag ett stort rum för mig själv och ett litet amanuensrum i den socialvetenskapliga nybyggnaden Odengatan 61, där det också fanns en trivsam seminarielokal, och böckerna inhystes i ett hörn av det stora biblioteksrummet.

Hösten 1934 kom en gäst av stor betydelse, som blev kvar i fem år. Han nämns inte i högskolans katalog, vad jag kunnat se, varken som anställd eller som gästforskare, och det har troligtvis med bakgrundsorsakerna att göra. Det var Willy Feller, en ung matematiker som disputerat i Göttingen. Det var Cramérs vän Harald Bohr i Köpenhamn som skrev och rekommenderade honom. Feller var kvartsjude, och efter att ha blivit angiven av en nazistisk kollega var han tvungen att lämna Tyskland. Cramér kunde ordna ett blygsamt arvode åt honom för att hålla föreläsningar vid Högskolan. Så här skriver Cramér bland annat: *Han visade sig snart vara en idealisk medarbetare och en färgrik och sympatisk person, ... Feller hade visat sig som matematiker kunna samarbeta med både biologer och nationalekonomer, och flera av oss vid Högskolan, ..., försökte skaffa honom en permanent ställning här. Men motståndet från den mer eller mindre antisemitiska gruppen, Carleman, Carlson och flera andra, var för starkt, och när han sommaren 1939 fick ett erbjudande från USA, vågade vi inte ta på vårt ansvar att avråda honom från att ta emot en anställning där. Han avreste kort före krigsutbrottet hösten 1939 och hade sedan en glänsande karriär i USA. ... För mitt eget arbete med att förbereda den rent matematiska framställning av sannolikhets teorien, som Hardy uppmanat mig att skriva, blevo samtalen med Feller till stor hjälp, och jag gav honom också ett välförtjänt tack i företalet till min Cambridge Tract, när den omsider var färdig. För Herman Wolds och ännu mer för Ove Lundbergs doktorsavhandlingar hade tankeutbytet med Feller haft en genomgripande betydelse.*

Så här skriver Cramér om Norrtullsgatan 16:

På sensommaren 1939 påbörjades en liten institutionsbyggnad för mitt ämne intill det stopra WennerGrenska institutet vid hörnet av Norrtullsgatan och Vanadisvägen. Pengar hade kommit från livförsäkringsbolagen, och huset stod färdigt de första dagarna av år 1940 – hade igångsättandet blivit uppskjutet bara någon månad, hade kriget gjort det omöjligt att bygga. Nu blev det ett gott hem för våra studier och vår forskning under många år.

Under krigsåren kom åtskilliga flyktingar till familjen Cramér, som hade många nordiska vänner och kontakter, och några blev också gäster vid Institutet. Om *den mörka hösten 1943* skriver Cramér bland annat:

På institutet uppenbarade sig en dag en ordknapp norsk norrman, medlem av den norska motståndsrörelsen, Olav Reiersöl. Han kom att stanna på institutet till krigets slut och arbeta där. ... Han fick en doktorsavhandling färdig och disputerade i Stockholm just vid krigets slut, Reiersöl (1908-2001) blev med tiden känd ekonometriker och professor i matematisk statistik vid universitetet i Oslo.

En finsk resenär av helt annat slag under de sista krigsåren var Kari Karhunen, som arbetade som matematisk stipendiat vid Högskolan och vid Mittag-Leffler-institutet. Karhunen återkom några år senare som docent under halvtannat år. Senare blev han försäkringsdirektör i Finland.

Cramér har inte mycket att säga om Institutet under andra hälften av 40-talet i sina memoarer. Hans bok "Mathematical Methods of Statistics" eller "Stora Cramér", som kom 1945/46, blev den *entrébiljett till den nya världen efter kriget*, som han hoppats. Åren innan Cramér blir rektor tycks ha varit fyllda av resor, dels som inbjuden till kongresser, dels ett år som gästprofessor i USA. Jämför också Grenander-citatet nedan. Men gäster kom också, exempelvis nämner Cramér att svenskättlingen Ted W Anderson var verksam en tid vid Institutet.

Ulf Grenander säger följande om Cramérs period som rektor och universitetskansler i Mukhopadhyays intervju i *Statistical Science* 2006:

M: Did you start working with Cramér on your thesis?

G: I did not work with him because you would recall that at that time he was the President of the University of Stockholm and he was completely consumed by administrative work. We had very little adviser–student interaction, but he was always supporting me.

M: I recall that later Cramér became the Chancellor of the Swedish system of higher academic institutions.

G: Exactly, but then in terms of availability of Cramér, an already bad situation became much worse. He was the President of the University when I started, and I did not see him very much.

Grenander minns dock delvis fel. Cramér blev inte rektor förrän 1950, samma år som Grenander disputerade. Däremot är det troligt att Cramér inte hade mycket tid att ägna åt sina studenter under efterkrigstiden, så det finns ingen anledning att misstro Grenander i det avseendet.

Harald Cramérs föreläsningsserier

Föreläsningsserier, enligt de uppgifter som finns i Stockholms högskolas katalog. Det kan inte garanteras att verkligheten blev som avsett enligt katalogen. En lustighet är att föreläsningsserierna på 30-talet benämns som att Cramér ”föreläser offentligt” – något som säkert har med Stockholms högskolas traditioner att göra.

Tiden som docent i matematik 1917–1929

- Ht 1917 Riemanns zeta-funktion och dess betydelse för primtalsteorien
Analytisk geometri (elementär kurs)
- Vt 1918 Riemanns zeta-funktion och dess betydelse för primtalsteorien (forts)
Algebraisk analys (elem. kurs)
- Ht 1918⁽¹⁾ Sannolikhetskalkyl (!)
Analytisk geometri (elem. kurs)
- Vt 1919⁽¹⁾ Sannolikhetskalkylen och dess användning
Algebraisk analys (elem. kurs)
- Ht 1919⁽¹⁾ Geometriens och analysens användning i talteorien
Analytisk geometri (elem. kurs)
- Vt 1920⁽¹⁾ Elementär teori för differentialekvationer
- Ht 1920⁽¹⁾ Ämne för föreläsningarna annonseras senare
- Vt 1921⁽¹⁾ Elliptiska funktioner
- Ht 1921⁽¹⁾ Ingen uppgift om undervisning
- Vt 1922 Giver en enskild kurs i Försäkringsmatematik, med praktiska övningar (!)
- Ht 1922 Meddelar enskild undervisning
- Vt 1923 Meddelar enskild undervisning
- Ht 1923 Meddelar enskild undervisning
- Vt 1924⁽²⁾ Elliptiska funktioner
- Ht 1924 Meddelar enskild undervisning
- Vt 1925 Meddelar enskild undervisning
- Ht 1925 Meddelar enskild undervisning
- Vt 1926 Meddelar enskild undervisning
- Ht 1926⁽¹⁾⁽³⁾ Differential- och integralkalkyl
- Vt 1926⁽¹⁾⁽³⁾ Differential- och integralkalkyl
- Ht 1927⁽³⁾ Differential- och integralkalkyl
- Vt 1928, Ht 1928 och Vt1929 Inga uppgifter om docenten Cramérs verksamhet

⁽¹⁾ Cramér innehar docentstipendium

⁽²⁾ Cramér uppehåller föreläsningsskyldigheten vid professuren i ren matematik (von Kochs)

⁽³⁾ Cramér uppehåller Prof. Bendixsons föreläsning- och examinationsskyldighet

Tiden som professor i försäkringsmatematik och matematisk statistik 1929–1958

- Ht 1929 Sannolikhetskalkyl (Föreläser offentligt å sal 3 onsd & torsd 10–11 fm)
- Vt 1930 Sannolikhetskalkyl med användningar
- Ht 1930 Försäkringsmatematik (o leder i samb härmed övningar varannan onsd 19-21)
- Vt 1931 Valda delar av försäkringsmatematiken
- Ht 1931⁽⁴⁾ De matematiska och statistiska grunderna för socialförsäkringen
- Vt 1932 De matematiska och statistiska grunderna för socialförsäkringen (forts)
- Ht 1932⁽⁵⁾ Teoretisk statistik (elementär kurs) (samt som vanligt seminarieövningar)
- Vt 1933 Teoretisk statistik (elementär kurs) (forts?)

Ht 1933	Statistiska tidsserier (samt leder seminarieövn)
Vt 1934	Statistiska tidsserier (forts)
Ht 1934	Valda kapitel ur sannolikhetskalkylen
Vt 1935	Valda kapitel ur sannolikhetskalkylen
Ht 1935	Aktuella försäkringsmatematiska problem
Vt 1936	Korrelationsteori
Ht 1936	Ur teorien för stockastiska variabler
Vt 1937	Ur teorien för stockastiska variabler (forts)
Ht 1937	Livförsäkringsteknik
Vt 1938	Försäkringsmatematik och matematisk statistik
Ht 1938	Försäkringsmatematik och matematisk statistik
Vt 1939	Försäkringsmatematik och matematisk statistik
Ht 1939 ⁽⁶⁾	Försäkringsmatematik (elementär kurs)
Vt 1940 ⁽⁶⁾	Försäkringsmatematik och matematisk statistik
Ht 1940 ⁽⁷⁾	Matematisk statistik
Vt 1941	Matematisk statistik
Ht 1941	Matematisk inledning till sannolikhetskalkylen
Vt 1942	Matematisk inledning till sannolikhetskalkylen (forts)
Ht 1942	Försäkringsmatematik och matematisk statistik
Vt 1943	Försäkringsmatematik och matematisk statistik
Ht 1943	Livförsäkringsteknik
Vt 1944	Livförsäkringsteknik (forts)
Ht 1944	Matematisk statistik
Vt 1945	Matematisk statistik
Ht 1945	Försäkringsmatematik och matematisk statistik, elementär kurs
Vt 1946	Försäkringsmatematik och matematisk statistik, elementär kurs
Ht 1946	– (tjänstledig, vistas vid Princeton Univ) Docent Gustaf Elfving vikarie
Vt 1947	– (tjänstledig, vistas vid Yale Univ) Docent Gustaf Elfving vikarie
Ht 1947	Stokastiska processer
Vt 1948	Stokastiska processer (forts)
Ht 1948	Statistisk hypotesprövning
Vt 1949	Statistisk hypotesprövning
Ht 1949	Matematisk inledning till sannolikhetskalkylen
Vt 1950 ⁽⁸⁾	Matematisk inledning till sannolikhetskalkylen
Ht 1950	Valda delar av försäkringsmatematiken
Vt 1951	Valda delar av försäkringsmatematiken
Ht 1951	Matematisk statistik
Vt 1952	Matematisk statistik
Ht 1952	Matematisk statistik
Vt 1953	Matematisk statistik
Ht 1953	– (tjänstledig, vistas vid Univ California, Berkeley) Docent Grenander vikarie
Vt 1954	Matematisk statistik
Ht 1954	– (befriad fr undervisning) Docent Ulf Grenander vikarie

Och så fortsätter det 50-talet ut, tills Cramér går i pension, lämnar rektorstjänsten, och blir univ-kansler. Han är befriad från hälften av sin undervisningsskyldighet, vilket i praktiken betyder att han inte håller någon föreläsningsserie.

Ht 1958	Cramér inte längre nämnd i samband med Institutet. Han är nu univ-kansler.
---------	--

⁽⁴⁾ Från Ht 1931 finns som vetenskaplig institution Institutet för försäkringsmatematik och matematisk statistik, med en amanuens som sköter (en del) grundläggande undervisning.

- (⁵) Ht 1932 flyttar verksamheten till Socialvetenskapliga institutets nybyggnad, Odeng. 61.
- (⁶) Cramér fakultetens dekanus detta läsår, 1939–40
- (⁷) Inst flyttar 1940 till det nybyggda Försäkringsmatematiska institutet, Norrtullsg. 16.
- (⁸) Från och med vt -50 till och med vt -58 är Cramér även högskolans rektor.

Anställda mm vid Institutet för försäkringsmatematik och matematisk statistik 1931 – 1959

Institutet tillkommer Ht 1931 i och med att försäkringsmatematik och matematisk statistik blir en institution, med en föreståndare (Cramér) och därutöver minst en anställd. Till en början är Institutet ”tills vidare inrymt i matematiska biblioteket”, Kungstengsgatan 45. Efter ett år på Kungstengsgatan, dvs inför Ht 1932, kan det lilla Institutet flytta in i det Socialvetenskapliga institutets just klara nybyggnad i Odengatsbacken (Odengatan 61). Där håller man till ända till Ht 1940, då man vårt Institut med hjälp av försäkringsbranschens pengar kan flytta till ett eget hus på adress Norrtullsgatan 16.

Notera att institut under Stockholms högskolas tid är den normala benämningen på det som vid Stockholms universitet kommer att kallas institution.

- Ht 1931 Amanuens **Anders Arfwedson**, Fil mag, f. 1905, förordnad 1931. Leder två timmar per vecka en propedeutisk kurs i Sannolikhetskalkyl och försäkringsmatematik.
- Vt 1932 Dito
- Ht 1932 Dito
- Vt 1933 Amanuens **Herman Wold**, Fil kand, f. 1908, förordnad 1932. Leder 6 tim per vecka en övningskurs i teoretisk statistik. *Wold* blir Fil lic 30/5 1933.
- Ht 1933 Amanuensen *Wold* föreläser fr & lö 9-10 över Teoretisk statistik (elementär kurs), samt leder i anslutning därtill en övningskurs
- Vt 1934 Dito
- Ht 1934 Dito
- Vt 1935 Dito
- Ht 1935 Dito, men även amanuens **Carl-Otto Andersson** Fil kand, f 1912, förordnad 1934. *Andersson* avlägger Fil lic 14/12 1935. Han byter senare namn till **Segerdahl**.
- Vt 1936 Nu bara *Wold* som amanuens
- Ht 1936 Utöver amanuensen *Wold* (inget nämnt om undervisning), en ny amanuens: **Ove Lundberg**, Fil kand, f 1911, förordnad 1936, föreläser över Teoretisk statistik och försäkr-matematik (elementär kurs)
- Vt 1937 Dito. *Ove Lundberg* avlägger Fil lic 29/5 1937.
- Ht 1937 Nu bara en amanuens: *Ove Lundberg*. Undervisning som tidigare.
- Vt 1938 Dito
- Ht 1938 Dito, men även amanuens **Sven-Gunnar Lindblom**, Fil kand, f. 1915, förordn 1938. *Herman Wold* disputerar 3/10 1938 och blir (oavlönad) docent vid Institutet.
- Vt 1939 Dito (dvs *O L* och *S-G L*). F.ö. kan noteras att *C-O Segerdahl* disputerar 20/5 1939.
- Ht 1939 Dito så när som att *Ove Lundberg* inte har någon undervisning.
- Vt 1940 Dito
- Ht 1940 Nu bara *Sven-Gunnar Lindblom* som amanuens i den nya institutsbyggnaden, som i många år nämns i katalogen som Försäkringsmatematiska institutet. Det ”hålles tillgängligt varje helgfri dag kl 9–18”.
Ove Lundberg disputerar 14/12 1940.
- Vt 1941 Dito, dvs bara *Sven-Gunnar Lindblom*.
- Ht 1941 Dito, men även amanuens **Bertil Matérn**, Fil kand o Pol mag, f 1917, förordn 1941.
- Vt 1942 Dito. *Lindblom* blir Fil lic. (25/4 -42). Några som blir Fil kand och senare får roller vid institutet är *Nils Blomqvist* och *Gunnar Benktander* (även *Tore Dalenius*)
- Ht 1942 Sista terminen *Herman Wold* står upptagen som docent, dvs han får väl professuren i Uppsala. Som tidigare är *Sven-Gunnar Lindblom* och *Bertil Matérn* amanuenser.
- Vt 1943 Amanuenser *Sven-Gunnar Lindblom* och *Bertil Matérn*, men *Matérn* har tagit över föreläsningarna från *Lindblom*, som tycks vara undervisningsfri.

- Ht 1943 Dito.
- Vt 1944 Dito
- Ht 1944 Institutet: Nu bara *Bertil Matérn* anställd som amanuens, föreläser (elementär kurs).
Olav Reiersøl blir Fil lic (i matem statistik, tror jag).
- Vt 1945 Institutet: Dito. Två disputationer:
21/4 *Folke Malmquist*: A mathematical theory of life insurance based on the assumptions of a decreasing force of interest.
24/5 *Olav Reiersøl*: Confluence analysis by means of instrumental sets of variables.
Ulf Grenander finns för första gången med i studentkatalogen (flyttat från Uppsala)
Nils Blomqvist är ordf för Naturvetenskapliga föreningen, där *Cramér* senare görs till Inspektör. *Jan Jung* har också en roll i föreningen.
- Ht 1945 Institutet: **Jan Jung**, f. 1922 är nu (den enda) amanuensen. Några examina:
Fil kand blir *Ulf Grenander*, *Harald Bohman* och *Jan Jung*.
- Vt 1946 Institutet: Dito. *Jan Jung* är även ordf för Naturvetenskapliga föreningen.
Gunnar Blom blir Fil kand.
- Ht 1946 *Cramér* är i USA, och vikarie är **Gustav Elfving**, f. 1908, docent i matematik vid Helsingfors univ. Han föreläser över: Nyare metoder i den matematiska statistiken.
Elfving bor i *Cramér*'s hus under sin Stockholmstid.
Institutet: *Jan Jung* har nu tjänstetiteln förste amanuens.
- Vt 1947 Dito
- Ht 1947 Institutet: *Jan Jung* förste amanuens. **Kari Karhunen**, f. 1915, Fil dr i statistik, utnämns till docent. Han har Institutet, Norrtullsgatan 16, som postadress.
- Vt 1948 Institutet: Dito. I övrigt blir *Nils Blomqvist* Fil lic 26/5 1948.
Statistiska forskningsgruppen bildas av *Blom*, *Blomqvist*, *Grenander*, *Karhunen*, ...
- Ht 1948 **Kari Karhunen** är docentstipendiat, föreläser över: Valda problem ur sannol-teorin.
Utöver förste amanuens *Jan Jung* finns en andre amanuens, **Åke Svensson**, f. 1925.
Ulf Grenander blir Fil lic 14/12 1948, (samt *Tore Dalenius* i Statistik 30/10 -48)
Åke Svensson och *Carl-Gösta Dillner* blir Fil kand.
- Vt 1949 *Karhunen* borta. Både *Jan Jung* och *Åke Svensson* har tjänst som förste amanuens.
Jan Jung föreläser sann-kalkyl o teor stat; *Åke Svensson* befolkn-stat o försäkr-mat.
Gunnar Blom blir Fil lic 28/6 -49. *Jan-Robert Eklind* blir samtidigt Fil kand.
- Ht 1949 **Ulf Grenander**, f. 1923, anställd som tillfällig biträdande lärare,
Åke Svensson 1:e amanuens.
- Vt 1950 Institutet: Dito (bortsett från att *Cramér* nu och framöver är högskolans rektor)
Ulf Grenander disputerar 22/5: Stochastic processes and statistical inference.
Fil lic-examen avläggs av *Sven Åstrand* 24/5 och *Kalevi Loimaranta* 28/6.
- Ht 1950 *Ulf Grenander* är docent med docentstipendium.
Jan-Robert Eklind f. 1926, är förste amanuens. De ger kurs tillsammans.
- Vt 1951 Docenten *Grenander* har docentstipendium.
Förste amanuens: *Jan-Robert Eklind*, Fil kand
Extra amanuenser: *Åke Svensson*, Fil kand och **Jan Ohlin**, f. 1929.
Harald Bohman blir Fil lic 2/5.
K. Nagabushanam disputerar 1951: The primary process of a smoothing relation.
- Ht 1951 Institutet har nu två docenter. Inte bara *Grenander*, utan även *C-O Segerdahl*, som är åter och ger undervisning tills m *J-R Eklind* (se nedan). (*Grenander* är vid Univ. of Chicago läsåret 1951-52)
Extra biträdande lärare: **Gunnar Blom**, f. 1920, Fil lic. Han ger kurs i statistisk metodik för medicinare, biologer och tekniker.
Extra assistent: **Nils-Gösta Blomqvist**, f. 1920, Fil lic. Leder institutets konsulterande verksamhet. (första gången SFG-verksamheten nämns i katalogen)

- Förste amanuens: Jan-Robert Eklind
 Extra amanuenser: Åke Svensson (föreläsning i försäkr-matem) och Jan Ohlin.
- Vt 1952 *Segerdahl* har nu docentstipendiet
 Extra assistenter: *Nils-Gösta Blomqvist* och ***Staffan Ekblom***, f. 1928
 Förste amanuens *Jan-Robert Eklind*
 Extra amanuenser: *Åke Svensson* och *Jan Ohlin*.
Staffan Ekblom och *Jan Ohlin* får båda ut sina Fil-kand-examina i maj.
 Olof Hanner, som haft samröre med probabilisterna, disputerar i matematik
- Ht 1952 *Segerdahl* är e.o. docent (dvs docentstipendiet har blivit en tjänst).
 Docenten *Grenander* är i Berkeley läsåret 1952-53.
 Extra assistenter: *Nils-Gösta Blomqvist*, FL och *Staffan Ekblom*, FK,
 Förste amanuens *Jan-Robert Eklind*, FK.
 Extra amanuens: *Jan Ohlin*, FK.
- Vt 1953 *Segerdahl* är e.o. docent.
 Docenten *Grenander* är i Berkeley läsåret 1952-53.
 Extra assistenter:
Nils-Gösta Blomqvist, FL, Leder institutets konsulterande verksamhet;
Staffan Ekblom, FK, ***Sven-Allan Rempler***, f. 1927.
 Förste amanuens: *Jan-Robert Eklind*, som blir Fil lic i april -53.
- Ht 1953 *Ulf Grenander* är e.o. docent samt vikarie för *Cramér*, som denna termin är tjl för att vistas i Berkeley. *Grenander* föreläser över icke-parametriska metoder.
 Docenten *Segerdahl* är förordnad att upprätthålla professuren i statistik under dess vakans. (Det är *Sten Wahlund* som gått i pension. Institutet för statistik är beläget Upplandsg. 34, 2 tr, medan undervisning ges i Soc-vet. Institutets hus, Odeng 61)
 Biträdande lärare *Jan-Robert Eklind*,
 Tillf. bitr. lärare *Nils-Gösta Blomqvist*. Leder institutets konsulterande verksamhet.
 Extra assistenter: *Staffan Ekblom*, *Sven-Allan Rempler*.
 Förste amanuens: *Jan Jung* (tillbaks efter åtskilliga år)
- Vt 1954 Nu ändras ämnesbenämningen till matematisk statistik, dvs försäkr-matem tas bort ur namnet. Men Institutet bibehåller sitt fullständiga namn (och hålles fortfarande tillgängligt varje helgfri dag 9-18).
Ulf Grenander är e.o. docent och fortsätter föreläsa om icke-parametriska metoder.
Segerdahl fortf. vikarie på professuren i statistik, sedan utnämns *Malmqvist*.
 Även för övrigt oförändrat vid Institutet.
 Erik Ruist disputerar 21/5 -54: Comparison of tests for non-parametric hypotheses.
- Ht 1954 Från och med denna termin är Harald Cramér befriad från hälften av sin undervisningsskyldighet och håller ingen föreläsningsserie (enligt katalogen).
 E.o. docenten *Grenander* vikarierar och håller föreläsningar: Stokastiska metoder inom naturvetenskap och teknologi.
 Docenten *Segerdahl* föreläser över Valda försäkringstekniska problem.
 Biträdande lärare *Jan-Robert Eklind*,
 Tillf. bitr. lärare *Nils-Gösta Blomqvist*. Leder institutets konsulterande verksamhet.
 Extra assistenter: *Staffan Ekblom*, *Sven-Allan Rempler*.
 Förste amanuens: *Jan Jung*
- Vt 1955 Dito för Cramér, Grenander och Segerdahl.
 Biträdande lärare *Jan Jung* (kurs för B och AB, forts fr. föreg. termin)
 Extra assistenter: *Nils-Gösta Blomqvist*, *Staffan Ekblom*, *Sven-Allan Rempler*.
 Förste amanuens: *Jan Ohlin*
Jan Jung blir Fil lic 1/4 1955.

- Ht 1955 Ulf Grenander är e.o. docent och vikarie för Cramér. Föreläser över Teoretisk statistik för betyget A.
 Segerdahl är extra docent, föreläser över Valda försäkringstekniska problem.
 Biträdande lärare *Jan Jung* (kurs för B och AB)
 Extra assistenter: *Nils-Gösta Blomqvist*, *Staffan Ekblom*, *Sven-Allan Rempler*.
 Förste amanuens: *Jan Ohlin*
 Bibliotek o. expedition: *Wera-Lice Lundblad*, f. 1926 (anställd redan 1951!).
- Vt 1956 Segerdahl nu e.o. docent, liksom Grenander. För övrigt ingen skillnad mot Ht -55.
- Ht 1956 Grenander och Segerdahl e.o. docenter, Grenander vikarierande för Cramér genom att föreläsa över Sannolikhetskalkyl för betyget A.
 Biträdande lärare *Jan-Robert Eklind* (kurs för B och AB)
 Extra biträdande lärare *Jan Jung*
 Förste amanuens: *Jan Ohlin*
 Extra assistenter: *Nils-Gösta Blomqvist* (Leder institutets konsulterande verksamhet), *Staffan Ekblom*, *Sven-Allan Rempler* (nu med Fil kand-examen).
 Bibliotek o. expedition: *Wera-Lice Lundblad*.
- Vt 1957 Grenander och Segerdahl e.o. docenter, Grenander vikarierande för Cramér genom att föreläsa över Sannolikhetskalkyl för betyget A och Försäkr-matematik för AB.
 Biträdande lärare *Jan Jung*
 Förste amanuens: *Jan Ohlin*
 Extra assistenter: *Nils-Gösta Blomqvist* (Leder institutets konsulterande verksamhet), *Staffan Ekblom*, *Sven-Allan Rempler*, **Gunnar Ekman**, f. 1933, Fil kand.
 Bibliotek o. expedition: *Wera-Lice Lundblad*.
- Ht 1957 Ulf Grenander tillbringar läsåret 1957-58 och Ht -58 vid Brown University.
 E.o. docent C-O Segerdahl vikarierar för Cramér och föreläser över Valda försäkringstekniska problem samt över Mängdteori, matriskalkyl och karakteristiska funktioner (för A).
 Biträdande lärare *Jan Ohlin*
 Förste amanuens: **Olof Werner**, Fil kand
 Förste assistent: *Nils-Gösta Blomqvist* (Leder institutets konsulterande verksamhet)
 Extra assistenter: *Staffan Ekblom*, *Sven-Allan Rempler*, **Gunnar Ekman**
 Kanslibitråde: *Wera-Lice Lundblad*.
- Vt 1958 Dito, så när som på att två extra assistenter tillkommit för SFG-verksamheten: **Knut-Erik Walldin**, f. 1933, Fil kand, och **Kerstin Ödeen-Björling**, f. 1928, **Gunnar Blom** disputerar.
- Ht 1958 Harald Cramér inte längre rektor och inte professor och institutsföreståndare.
 C-O Segerdahl t.f. föreståndare, förordnad att uppehålla professuren från 1/7 -58.
 E.o. docent vakant.
 Biträdande lärare *Jan Ohlin*, Fil kand.
 Förste amanuens: **Björn Ajne**, f. 1935, Fil kand.
 Assistent: *Nils-Gösta Blomqvist* (Leder institutets konsulterande verksamhet)
 Extra assistenter: *Staffan Ekblom*, *Sven-Allan Rempler*, **Gunnar Ekman**, **Knut-Erik Walldin** och **Kerstin Ödeen-Björling**.
 Kanslibitråde: *Wera-Lice Lundblad*.
- Vt 1959 *Ulf Grenander* är tillbaks. Han uppehåller professuren och är t.f. föreståndare.
C-O Segerdahl är e.o. docent. För övrigt som Ht 1958.

Blom nämner att hans egen avhandling var den sista av tio under Cramérs tid.
 Då räknar han inte Matérns från 1960, som inte heller räknas med i genealogi-projektet.
 Däremot räknas Chung's avhandling vid Princeton 1947 (Cramér var vid Princeton ht -46).